

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Роменчак О. Визначення та класифікація міграцій: наближення до операційних понять. Політичний менеджмент. 2006. № 2(17). С. 127–139.
2. International Migration Report. United Nations 2019. URL : https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/InternationalMigration2019_Report.pdf (дата звернення : 03.03.2020)
3. International Migration Report. United Nations 2017. URL : http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2017_Highlights.pdf (дата звернення: 03.03.2020).
4. Соціально-економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили. URL : http://pidruchniki.com/1759091462532/ekonomika/sotsialnoekonomichni_naslidki_mizhnarodnoyi_migratsiyi_robchoyi_sili (дата звернення: 07.03.2020).
5. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL : <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld> (дата звернення: 07.03.2020)

УДК 657

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ В РАМКАХ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

А. О. Цибулько, Л. Л. Гевлич

Анотація. Виробничі запаси є основним ресурсом підприємств, а ефективність їх використання напряму впливає на конкурентну позицію суб'єкта господарювання. Особливу увагу при організації управління запасами слід приділяти точності їх оцінки як показнику, що визначає кінцеві фінансові результати підприємства. Питанням удосконалення обліку виробничих запасів присвятили свої дослідження численні вітчизняні вчені, але вони не зосереджувалися на проблемах оцінки запасів. Тому дослідження оцінки виробничих запасів з точки зору ідентифікації проблем і напрямів їх вирішення є актуальним практичним завданням. Метою статті є ідентифікація проблем оцінки виробничих запасів на вітчизняних підприємствах з точки зору пошуку шляхів їх розв'язання. У дослідженні ідентифіковані проблеми оцінки виробничих запасів у різні часові періоди, сформульовані завдання обліку та вдосконалення управління виробничими запасами вітчизняного підприємства, намічені перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: виробничі запаси, оцінка, облік, управління.

Вступ. Виробничі запаси в якості одного з основних ресурсів підприємства є обов'язковою умовою його діяльності, а ефективність їх використання напряму впливає на конкурентну позицію суб'єкта господарювання. Особливу увагу при організації управління запасами слід приділяти точності їх оцінки як показнику, що визначає кінцеві фінансові результати підприємства. І хоча розвиток інформаційних технологій дозволяє сьогодні підвищити ефективність управлінських рішень, впровадження програмних продуктів не дозволяє повністю вирішити проблеми даної ділянки. Саме тому дослідження оцінки виробничих запасів з точки зору ідентифікації проблем і напрямів їх вирішення є актуальним практичним завданням.

Питанням удосконалення обліку виробничих запасів присвятили свої дослідження такі вітчизняні вчені як Л. Безкоровайна, В. Голод, О. Данілочкіна, В. Кононенко, Л. Мілько, В. Світлична, Я. Хотенчук, Ж. Цупаленко [1–5]. Але вони не зосереджувалися саме на проблемах оцінки запасів, до того ж швидка динаміка розвитку бізнес-процесів, інформаційних технологій та нормативної бази спонукає до перевірки їх висновків у сучасних умовах розвитку вітчизняної економіки.

Метою статті є ідентифікація проблем оцінки виробничих запасів на вітчизняних підприємствах з точки зору пошуку шляхів їх розв'язання.

Основний розділ. За визначенням П(С)БО 9 «Запаси» представляють собою активи, які мають чітку визначену мету використання в рамках діяльності суб'єкта господарювання: утримуються для продажу за умов звичайної господарської діяльності

(наприклад, готова продукція, товари тощо), перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу його продукту (наприклад, незавершене виробництво, напівфабрикати), утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, а також управління підприємством (наприклад, сировина, матеріали, паливо, тара, МПБ тощо) [6]. Безумовно, слід пам'ятати і про необхідність дотримання об'єктами запасів умов визнання їх активами: вірогідності отримання підприємством в майбутньому економічної вигоди, пов'язаною з їх використанням, а також можливості достовірної оцінки їх вартості.

Методологічні основи формування в рамках облікової системи підприємства інформації про запаси і розкриття її у показниках фінансовій звітності регламентуються тим же П(С)БО 9, а в якості завдань обліку можна виокремити такі:

- своєчасне документування операцій з руху виробничих запасів як основа своєчасної управлінської інформації;
- оцінка виробничих запасів у визначені часові моменти – при надходженні (оприбуткуванні), вибутті, на дату балансу;
- доведення облікових записів до фактичного стану справ щодо вартості залишків на основі інвентаризації запасів;
- виявлення стану виробничих запасів як основа рішень щодо їх уцінки або списання з балансу;
- контроль за ефективним використанням виробничих запасів.

Однією з частих помилок, що виникає у первинному обліку запасів і потім множитья в аналітичних та синтетичних регістрах, є неправильна ідентифікація витрат в рамках визначення первісної вартості. За нормативними вимогами остання має включати суми, що сплачуються постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків, якщо вони відшкодовуються підприємству, суми ввізного мита, транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів за вантажно-розвантажувальні роботи, транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків), інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, придатного для використання у запланованих цілях. І якщо стосовно перших складових вартості проблем немає (так, покупна ціна визначається за договором з постачальником чи продавцем, а непрямі податки та мито – згідно із нормативними вимогами), то стосовно транспортних чи інших витрат можуть бути проблеми у трактуванні складових витрат. Так, до інших витрат, відносять прямі витрати за елементами: матеріальні, на оплату праці, інші прямі витрати підприємства на доопрацювання і якісне підвищення технічних характеристик запасів. Таке визначення є недостатньо яким, особливо для малих підприємств, де облік почасти веде сам власник чи керівник, тому потребує уточнення на прикладі віртуального підприємства, як це роблять міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Так само можна поступити і щодо роз'яснення складових первісної вартості запасів, що виготовляються власними силами підприємства і оцінюються за виробничою собівартістю, яка визначається за П(С)БО 16 «Витрати». Далі П(С)БО 9 також наголошує, що у випадку неможливості достовірного визначення первісної вартості на момент оприбуткування, запаси можуть бути оцінені за справедливою вартістю з наступним її коригуванням до первісної. Знов таки, така пропозиція не роз'яснює процедури оцінки за справедливою вартістю та можливості уникнення маніпулювання такою оцінкою. Якщо справедливую вартість має визначати виключно суб'єкт оціночної діяльності, це може призвести до погіршення фінансових показників підприємства, адже вартість послуги оцінки буде віднесена на вартість запасів. А якщо за П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» [8] визначати її за домовленістю із постачальником як суму, за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату, це може бути використано як інструмент навмисного заниження (завищення) вартості запасів. Аналогічна проблема виникає і щодо оцінки

справедливої вартості запасів, що внесені до статутного капіталу підприємства, отримані безоплатно або передані в обмін на інші активи.

Але значно більшою проблемою обліку запасів, на наш погляд, є вибір методу їх оцінки при вибутті. Саме цей метод як складова облікової політики підприємства здатний значно впливати на фінансові результати суб'єкта господарювання через величину матеріальних витрат. Крім того, від методів оцінки запасів при вибутті залежить величина оборотних активів підприємства, що відображається у балансі, а відповідно, і показники ліквідності. Динаміка цін, використання різних методів оцінки до різних видів товарно-матеріальних цінностей, необхідність дотримуватися певного алгоритму розрахунків робить дану облікову ділянку трудомісткою та ризикованою з точки зору викривлення інформації.

П(С)БО 9 передбачає самостійний вибір підприємства з таких видів оцінки:

- 1) ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- 2) середньозваженої собівартості;
- 3) собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- 4) нормативних затрат;
- 5) ціни продажу.

Щодо першого методу, який здебільшого використовується для запасів, які відпускаються для спеціальних замовлень і проектів, чи замінюють одне одного, проблемою є велика трудомісткість обліку, адже це передбачає чітку ідентифікацію кожної одиниці таких запасів та суворе документування операцій щодо їх руху. Аналогічна проблема пов'язана і з відстеженням послідовності отримання та списання партій запасів, необхідної за методом ФІФО. Але вирішення такої проблеми можливе за допомогою автоматизації обліку руху запасів.

Інші методи оцінки при вибутті передбачають проблеми дотримання певного алгоритму розрахунків, а подекуди і його вибору. Так, використання оцінки за середньозваженою вартістю передбачає вибір і закріплення в обліковій політиці моменту визначення ціни: один раз в кінці часового періоду або кожного разу перед відпуском запасів у виробництво (на сторону). Метод нормативних витрат ефективний тільки при наявності прогресивних норм і нормативів за елементами витрат, у тому числі, матеріальних, на підприємстві. Крім того, він передбачає наявність жорсткого контролю за процедурою визначення та внесення відхилень від норм в кінці періоду, адже саме це є основою достовірності показників звітності за цим методом. Метод ціни продажу заснований на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього проценту торговельної націнки товарів і використовується, якщо інші методи оцінки вибуття не виправдані. Якщо підприємство має значну змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки, то собівартість реалізованих одиниць визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю і сумою торговельної націнки. Визначення розміру такої націнки, як і величини облікової вартості є розрахунковими, відповідно, можуть бути викривлені при недбалому або навмисно помилковому алгоритмі чи арифметичних неточностях.

На дату балансу для вибору найменшої величини первісна вартість запасів має бути порівняна із чистою вартістю реалізації. При цьому остання має визначатися за кожною одиницею запасів шляхом вирахування з очікуваної ціни продажу очікуваних витрат на завершення виробництва і збут. Обидва очікуваних показника є доволі ймовірнісними, що викликає проблему чіткого встановлення складових витрат на збут, алгоритму їх розрахунку та визначення продажною ціною, а також контрольних заходів щодо їх дотримання. Крім того, бухгалтер у разі уцінки вартості залишку запасів до чистої реалізаційної вартості очікує процедура регулярного перегляду вартості реалізації на кінець майбутніх періодів: якщо чиста вартість реалізації тих запасів, що раніше були уцінені та є активами на дату балансу, надалі збільшується, на суму збільшення чистої вартості реалізації, але не більше суми попереднього зменшення, визнається інший операційний дохід із збільшенням вартості цих запасів [7].

Ідентифіковані проблеми оцінки в різні часові періоди доповнюються такими негативними аспектами обліку запасів:

– низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управлінських рішень щодо виробничих запасів;

– невідповідний рівень оперативного регулювання процесу забезпечення запасами;

– обмеженість контролю використання виробничих запасів.

Вирішення цих проблем потребує організації ефективної системи отримання інформації про виробничі запаси, зокрема, через автоматизацію облікового та управлінського процесів [8].

Що ж стосується необхідності раціонального й ефективного використання виробничих запасів, особливу роль тут грає їх первинний облік, недоліки якого проявляються у виявленні нестач (пересортиці, надлишків) при інвентаризації, викривленні інформації реєстрів обліку та звітності тощо. Тому ефективний документообіг разом із контрольними заходами щодо його дотримання може розглядатися як засіб зменшення матеріальних витрат.

Висновки. За результатами дослідження ідентифіковані основні проблеми визначення вартості запасів у різні часові моменти та використання її в управлінні вітчизняними підприємствами, зокрема:

– трудомісткість процедур первинного обліку запасів;

– використання певних методів оцінки у маніпулятивних цілях для досягнення бажаного впливу на фінансові результати;

– відсутність чіткого визначення складу витрат у рамках вартості запасів, алгоритмів та процедур їх розрахунку та контрольних заходів за їх дотриманням.

З урахуванням вищевикладеного розроблені такі основні завдання вдосконалення управління виробничими запасами:

1) підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств шляхом упровадження автоматизації обліку і управління;

2) чітке визначення внутрішніми регламентами підприємства складу інших витрат при придбанні, складових вартості запасів, що виготовляються власними силами, процедур оцінки справедливої та чистої реалізаційної вартості;

3) чітке планування та організація обліково-контрольних заходів за оцінкою запасів при оприбуткуванні, вибутті, на дату балансу;

4) розробка ефективного документообігу за ділянкою виробничих запасів та контрольних заходів щодо його дотримання працівниками підприємства.

Вивчення сучасних пакетів прикладних програм обліку та управління виробничими запасами вітчизняних підприємств буде напрямом подальших досліджень.

Аннотація. Производственные запасы являются основным ресурсом предприятий, а эффективность их использования напрямую влияет на конкурентную позицию субъекта хозяйствования. Особое внимание при организации управления запасами следует уделять точности их оценки как показателю, определяющему конечные финансовые результаты предприятия. Вопросам совершенствования учета производственных запасов посвятили свои исследования многочисленные отечественные ученые, но они не сосредотачивались на проблемах оценки запасов. Поэтому исследование оценки производственных запасов с точки зрения идентификации проблем и направлений их решения является актуальной практической задачей. Целью статьи является идентификация проблем оценки производственных запасов на отечественных предприятиях с точки зрения поиска путей их решения. В исследовании идентифицированы проблемы оценки производственных запасов в различные временные периоды, сформулированы задачи учета и совершенствования управления производственными запасами отечественного предприятия, намечены перспективы дальнейших исследований.

Ключевые слова: производственные запасы, оценка, учет, управление.

Abstract. Inventories are a major resource of enterprises, and their effective utilization directly affects the competitive position of the entity. Particular attention when organizing inventory management should be given to the accuracy of their valuation as an indicator that determines the ultimate financial results of the enterprise. Numerous domestic scientists devoted their research to the improvement of inventory accounting, but did not focus

on the problems of stock assessment. Therefore, the study of inventory assessment in terms of identifying problems and directions for solving them is an urgent practical task. The purpose of the article is to identify problems of inventory assessment at domestic enterprises in terms of finding ways to solve them. The problem of inventory estimation in different time periods is identified in the study, the tasks of accounting and improvement of inventory management of the domestic enterprise are formulated, prospects of further researches are outlined.

Key words: inventories, assessment, accounting, management.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Безкоровайна Л. В. Проблеми бухгалтерського обліку виробничих запасів та напрямки його вдосконалення. *Економіка. Управління. Інновації*. 2016. Випуск № 4 (19). URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2016_4_3.
2. Данілочкіна О. В., Голод В. О. Актуальні проблеми організації і ведення обліку виробничих запасів підприємствами України. *Економічний вісник*. 2012. № 18/1. С. 47–49.
3. Кононенко В., Цупаленко Ж. Облік виробничих запасів: сучасний стан та напрямки вдосконалення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер.: Економічні науки. 2016. Вип. 16(1). С. 147–151.
4. Мілько Л. В., Хотенчук Я. А. Питання вдосконалення обліку виробничих запасів. URL : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2423>.
5. Світлична В. Ю. Актуальні проблеми організації і ведення обліку виробничих запасів підприємствами України. URL: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/716/.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 10.03.2020 р.).
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств»: наказ Міністерства фінансів України № 163 від 07.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99> (дата звернення: 10.03.2020 р.).
8. Васильєва Л. М., Соколенко А. І. Сучасні проблеми та напрями та напрями вдосконалення організації та ведення обліку виробничих запасів на підприємстві. *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 623–625.

УДК 330.46

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РИНКУ НЕРУХОМОСТІ В УКРАЇНІ

А. С. Шатківська, Н. В. Буркіна

Анотація. Статтю присвячено аналізу сучасного стану ринку нерухомості, досліджено загальні тенденції управління проектами створення об'єктів нерухомості. За допомогою програми STATISTICA, а саме кластерного аналізу, проведено дослідження ринку нерухомості по регіонах України.

Ключові слова: ринок нерухомості, проект, управління, кластерний аналіз.

Вступ. У сучасний період, в умовах євроінтеграції, формування ринку нерухомості потребує ретельного дослідження для виявлення тенденцій подальшого розвитку, визначення впливу факторів. В Україні ринок нерухомості є одним з компонентів багатофакторної системи економічних відносин і вважається механізмом, за допомогою якого з'єднуються інтереси права, а також встановлюються ціни на нерухомість.

Важливим компонентом на ринку комерційної діяльності є створення об'єкта нерухомості – це складний проект, яким необхідно ефективно управляти. Координація дій всіх його учасників на кожній стадії, необхідні характеристики керівника проекту, взаємодія всередині проектною команди – основні питання, які вирішує кожен власник об'єкта нерухомості, що розвивається. Крім того, в останні роки на українському ринку нерухомості з'явилась тенденція до поєднання в рамках одного об'єкту декількох сегментів нерухомості. Така тенденція ускладнює проекти, роблячи їх більш масштабними, довгостроковими і витратними, збільшуючи значимість для економіки країни [1].

Основною ціллю створення об'єктів нерухомості є отримання доходу в довгостроковому періоді, тому реалізація таких проектів повинна, в першу чергу, бути